

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

V zadevi tiskovnega društva.

V odborovi seji dne 23. apr. m. sta se obravnavala naslednja dva predmeta:

1. Se je ustanovil odbor. Izvoljeni so bili čč. gg.: Fr. Kosar, kanonik, za predsednika, Mat. Modrinjak, kanonik, za predsednikovega namestnika, Mat. Šinko, profesor bogoslovja, za tajnika, Jož. Hržič, kaplan pri stolni cerkvi, za denarničarja.

2. Zastran ustanovnikov in podpornikov, ki po sklepu občnega zbora zanaprej odpadejo, se je sklenilo:

a) Gg. ustanovnike po posebnih listih poprašati, kako hočejo s že vplačano ustanovnico razpolagati. (Listi so že razposlani.)

b) V zadevi podpornikov, ki so podpornino za tekoče novo društveno leto že plačali, je sodil odbor, da se zavolj poštnih stroškov skoraj ne izplača, vsakemu posebej podpornino nazaj pošiljati. Zato bodo počenši od začetka julija „Sl. Gospodarja“ tako dolgo brezplačno dobivali, dokler se podpornina ne porabi. Ako pa kateri zmed teh podpornikov „Gospodarja“ že itak naročenega imajo, in dvojnega lista nočejo, naj pri obnovljenji naročnine za drugo polletje izrečejo, da se jim že plačana podpornina v naročnino všteje. — Gg. dušne pastirje pa lepo prosimo, dotičnim podpornikom ta predlog pojasniti.

V Mariboru dne 2. junija 1873.

Odbor kat. tisk. društva.

Hinavščina liberalizma zastran šol.

? Prav si jo zadel, dragi „Sl. Gospodar!“ da si začel sad liberalizma opisovati; tako sem si mislil, ko sem v 22. številki članek „sad liberalizma“ bral. Ako namreč Kristus pravi: „Po

njih sadu jih bode spoznali“, bodo tudi Slovenci one liberalne narodnjake, ki se jim za voditelje ponujajo, naj ležej po sadu spoznali, ki ga drevo liberalizma donaja. Govoril si o vojaški postavi, o kateri liberalci trde, da je prav liberalna in sicer zato, ker je enakopravna za vse stanovce. Oj lesice — vi liberalci! Ali je to enakopravnost, da zamore zdravnik, pravnik itd., ki je kot dijak v vojaštvo vzet bil, brez ovir svoj izvoljeni stan nastopiti in nadaljevati, v tem ko bogoslovec, ako je pred vstopom v semenišče v vojake vzet bil, tako dolgo izvoljenega stana nastopiti, to je, v mešnika posvečen biti ne more, dokler ni vseh dolgih 10 do 12 let vojaštva dovršil? Ob čem se bo živil, in kaj bo počel izšolan bogoslovec, ako še mora 6 do 8 let čakati, preden zamore v mešnika posvečen biti? Vse to pa glasno kaže, da liberalci s svojo širokoustno enakopravnostjo vse drugam merijo, namreč na to, da duhovskemu stanu korenine podrežejo, in skozi pomanjkanje dušnih pastirjev toliko ležej krščanstvo v naših deželah porušijo; kajti kjer ni delavcev, tam tudi ni žetve. V semenišči lavantinske škofije je letos 49 bogoslovcev. Že to število je za obširno škofijo premalo; ali v tem številu je 12 vojakov, in ako ovi duhovskega stana nastopiti mogli ne bodo, kam bomo v kratkih letih prišli?

Dovoli mi, „Sl. Gospodar!“ da tvoje misli nadaljujem in denes na naših šolah le nekoliko pokažem, kako nesramno naši liberalci ubogo ljudstvo slepijo. Nemški, kakor slovenski liberalci namreč z naj večim ponosom kažejo na novo šolsko postavo, češ: glejte kakošna tema je bila poprej po šolah, dokler so jih duhovniki vladali, in kolika svetloba zdaj, od kar smo jih mi prevzeli! —

Odkrijmo temu natočevanju nasproti neovrgljivo resnico. Šolska postava, po kateri so se poprej, to je, pred novo šolsko postavo od dne

25. maja 1868 šole vladale, ima svoje korenine že v dobi cesarice Marije Terezije; kajti že njena postava, dné 13. oktobra 1770 dana, izreka, da spadajo „šole med zgol državne stvari“. Na podlagi tega načela, ki ga gotovo niso kat. duhovniki, ampak „prosti zidarji“, kakor n. pr. minister Kaunitz, sicer blagi cesarici nasvetovali, je bila po mnogih poskušnjah in prenaredbah slednjič l. 1805 izdelana tako imenovana „politiška šolska ustava za nemške šole (politische Schulverfassung für deutsche Schulen)“. Po tej postavi je bil osnovan najviši c. kr. dvorski šolski svet v Beču (k. k. Studien-Hofkommission), ki je polnooblastno in samovoljno vladal vse šolstvo po cisalajtanskih avstrijskih deželah. Edina ta — ne cerkvena — ampak državna gospôska je odločevala ves načrt podučevanja, posamne predmete in šolske ure, za nje odločene, način njih prednašanja, knjige za poduk edino pripuščene, in tudi načrt za izobraženje šolskih pripravnikov. Edina ta gospôska s sebi podredjenimi guberniji — sedanjimi namestijami — je v rokah imela vse nadzorovanje šol, in duhovniki, ki so se ga vdeleževali, so delali ne kot cerkveni, ampak kot državni opravniki, po načinu in v mejah, po državni postavi na tanjko določenih, na katero so bili enako navezani, kakor sedanji nadzorniki na sedanjo šolsko postavo. Ako je bilo torej podučevanje pomanjkljivo, kdo je bil tega kriv? mar duhovniki, kakor liberalci trdijo, ali ne veliko več vlada sama? —

In gorjé duhovniku, ki bi se bil zoper to postavo pregrešil! Kdor se hoče prepričati o resnici teh besed, naj samo le bere naše časnike iz prejšnjih let, ali naj pregleda uradno odpisovanje, šolo zadevajoče, kakor se po škofijskih arhivih nahaja, in se boče prepričal, koliko natočevanja, da ne rečem preganjanja so pretrpeti morali kanoniki, dekani in župniki, z nadzorništvom šol pooblaščen, ako so si prizadevali v kljub tem postavam modrejša in bolj narodna načela v šolsko podučevanje vpeljati.

In če so se v novejši dôbi — vender še pred letom 1868 — začele bolj pripravne in bolj narodne knjige v ljudske šole vpeljevati, ali jih niso večidel duhovni nadzorniki nasvetovali in po večem tudi njih izdelanje preskrbeli? Zlasti kar zadeva ljudske šole na slovenskem Štirnem, ali nam vé kdo moža imenovati, kateri bi imel za vpeljanje narodnega šolstva več zaslug, kakor pokojni knjez in vladika **Slomšek**, ta naj-sijajnejša zvezda ljudske omike na obnebbi slovenskem. Pred seboj imamo vse njegovo obširno odpisovanje in dopisovanje do ministerstva v šolskih zadevah, iz kojega spoznamo njegovo pogumno borbo zoper prejšno nenarodno šolsko ustanovo. In vendar liberalni Slovenci Slomškovega imena nikdar več ne imenujejo. „Narod“ pogosto našteva možé za našo domovino

zaslužene n. pr. Vodnika, Prešerna, Levstika, Striterja, Juréiča itd.; edini Slomšek ni več vreden, da bi imenovan bil med probuditelji in dobrotniki slovenskega naroda, in možém, ki v rokah imajo matico za njegov spominek pripravljeno, se tudi nikakor ne mudi s tem spomenikom! Zakaj tudi? Vsaj knez in škof Slomšek ni bil liberalce, ampak skoz in skoz mož katoliški in apostoljski, in prav zato ne najde milosti v očeh naših slovenskih liberalcev. Mislimo, da to edino znamenje zadosti jasno kaže, ali so možje stranke „Narodove“ vredni in sposobni, da si jih verni slovenski narod izvoli za svoje voditelje.

Da se do šolskih postav povrnemo, vprašamo „Narod“, ki se tako ponosno branitelja nove šolske postave proslavlja: kako je neki to, da se še prejšnjih šolskih postav nikoli ni dotaknil? da svojim bralcem še nikoli odkrite resnice ni povedal, kdo je bil gospod in voditelj ljudskih šol pred l. 1868? in kateri možje so bili skoro edini, ki so se borili z nemškutarskim šolstvom in pod gomilo neprijaznih postav vrdevali narodno iskrico, da ni popolnoma ugasnila? Naj hitreje nam „Narod“ zopet poreče, da se mu ne vredno zdi, s takim „lističem“, kakor je „Gospodar“, se pečati. Zares; ni ležejšega odgovora memo tega. „Gospodar“ pa je sklenil, tega visokega gospoda, ki s toliko zaničljivostjo iz visočine svoje domnevne učenosti na nizkost „Gospodarjevo“ gleda, s svojim „pravnim“ šilom tako dolgo zbadati, da ga bode slednjič prisilil, tudi v verskih in cerkvenih zadevah liberalno šemo raz obličja djati in svoja načela razodeti.

Gospodarske stvari.

Prvi občni zbor delničarjev zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani
dne 29. maja.

Zbralo se je bilo v čitalnični dvorani kakih 75 delničarjev, med katerimi je bila blizo tretjina, ne pa, kakor „Nar.“ poročevalec pravi, „dve tretjini“ duhovnikov. Zastopanih bilo je nad 2300 delnic, lehko bi jih pa bilo še več, ko bi mnogi gg. delničarji ne bili spregledali §. 24. pravil, kateri veleva, da se morajo akcije najmanje 6 dni pred občnim zborom pri bankini blagajnici položiti. —

Predsedoval je svetli knez Salm-Reiferscheid, v slovenskih razpravah ga pa nadomestoval podpredsednik, g. dr. Costa. Kot zapisnikar je fungiral prvokrat dr. Munda, ki je bil v predpoldanski seji opravilnega sveta izvoljen za „pravnega svetovalca“ bankinega, kac je vlada zapovedala, ker pravila o tej službi govore. Po odstopu Konška, ki je pri vladi zdaj zopet to stvar sprožil, si je banka prihranjevala strošek za

to službo, ker posebnega pravdoznanca treba ni, ko sedijo v opravljenem svetu trije doktorji prava.

Ko so škrutinatorji iz oddanih izkaznic (legitimacij) imenik glasilcev in število glasov pri vsakem določili, se prične zborovanje. G. podpredsednik bere najpred slovensko, potem pa nemško poročilo o stanju društva. Iz poročila povzamemo naslednje važnejše stvari. Ko je bilo nad potrebno število delnic podpisanih, je bila firma (ime) banke 27. julija 1872 pri kupčijski oblastnji vknjižena. Do obč. zbora se je oddalo 3609 medčasnih listov na delnice po kurzu 85% in sicer 3144 listov s 40 procentnim vplačilom (68 gld.), 465 listov pa al pari, t. j. po 85 gld. Svoje delovanje in scer z oddelkom zavarovanja proti ognju začela je banka 21. septb. 1872. Podružnice je napravila v Pragi, na Dunaju, v Gradcu in Trstu. Z dovoljenjem kr. ogersk. ministerstva od dne 26. febr. t. l. sme banka svoje delovanje tudi na dežele ogerske krone raztegniti, ter je vsled tega ustanovila v Pešti podružnico, ki dobro napreduje, za trojedno kraljevino bode podružnica v Zagrebu, za kar je že vse uravnano. Banka je kupila v Ljubljani 2 hiši, eno z dvema nadstropji v „Zvezdi“ za 31.000 gl., v kateri ima odslej svojo pisarnico, drugo blizu železnice za 10.000 gld.

V oddelku za ogenj je do 29. maja izdanih bilo 5928 polic (zagotovil), vrednost zavarovanih reči znaša vkupej: 24,067.055 gld.; ker je pa za 12,396.548 gld. reči retrocediranih ali oddanih drugim zavarovalnicam, je pri „Sloveniji“ do tega dne zavarovanih stvari za 11,670.507 gld. vrednosti. Čiste zavarovnine (premij) ostalo je banki po odštetem znesku za pozavarovanje pri drugih društvih in za druge stroške: 159.292 gld. 85 kr., kar je pri tolikem nasprotju, ki ga naša banka povsod ima, zares prav lep vspeh. Odškodnine vsled požarov je dozdej prav malo trpela, namreč le 4022 gld.

V oddelku zavarovanja med živimi je dozdej izdanih 769 zagotovil (polic): 411 na smrt, 7 na doživek, 33 na pogrebne stroške, 318 na združenje (asociacijo) več oseb skupaj, katerim se množijo obresti in kapital toliko bolj, kolikor več družbenikov odmrje. Zavarovani znesek v tem oddelku znaša 430.640 gld. — Takošno je stanje bankino bilo do 29. maja t. l. Naj temu še pristavimo, kar je vodstvo bankino razglasilo v „Novicah“ dne 28. maja deležnikom zavarovalnice v pomirjenju. „Nasproti hudobno raztrošenim govoricam in v popolno pomirjenje delničarjev in zavarovancev zamoremo zatrdati, da naša banka po zadnjih dogodbah na Dunajski borzi ni prav nič zadeta, ker nima borznih papirjev niti v posesti niti v zastavi, ampak vsa njena gotovina je naložena pri tacih eskomptnih zavodih in hralnicah, katerih omenjene dogodbe zadele niso.“ —

Po predlogu g. dra. Jan. Bleiweisa izrekel je zbor zahvalo in zaupnico predsedništvu za previdno in marljivo delovanje. Potem izreka

g. govornik banki v korist nektere želje do popolnjenega opravljenega sveta, da se namreč prav varčno ravna, zanesljivi agenti pridobijo, uradniki pri banki uravnajo, ter se jih rajši manj postavi, tem pa boljša plača da, draževci pa odpravijo. Oglasil se je bil tudi g. dr. Vošnjak pritrjevaje željam predgovornika in odkrivaje svoje posebne želje, posebno zastran tega, da bi se poročati moralo vsaj v obče tudi o stroških bankinih, o kterih misli, da so jako veliki.

G. dr. Costa odgovarja, da se za ta izredni obč. zbor pobot (bilanca) napravil ni, ker je čas za to po pravilih še le o prvem rednem zboru, ki bode meseca majnika prihodnje leto. (Naj opomnimo bralcem, da je za sestavljenje pobota najmanj 2 meseca dni neprestanega dela potreba.) Gledé stroškov pa dokaže, da se je g. Vošnjak za kakih 35.000 gld. zmotil, da torej niso toliki, kakor je slišal praviti. — Na poslednjo željo Vošnjakovo pa, da bi namreč pri banki ne bilo političnega strankovanja in da se bankinim uradnikom ne spodobi zaupnic po novinah razglaševati, je g. dr. Costa kratko, a prav dobro dra. Vošnjaka zavrnil, rekoč, da imajo govoriti pri banki le delničarji, ne pa ta ali ona stranka.

Kdor bankine zadeve na tanko pozna, ve tudi, da je le pri dr. Costovih nasprotnikih grdo in pogubivno strankarstvo, ter se le čudi nezaslišani predrznosti, s katero ti ljudje proti dru. Costi ščuvajo, ko vendar sami vedó, da bi jih dr. Costa lahko v vsej nagoti pred svetom pokazal, ko bi bil enako nesramen kakor so njegovi nasprotniki, ki delajo v „Narodu“ poštenjakom mačkinjo muziko. — Kar pa zaupnico uradnikov zadeva, rečemo le to, da ni g. dr. Costa kriv, ako se le njemu izmed vseh ravnateljev banke od možev, ki poslovanje natanko poznajo, zaupnica javno izreka. Zaupanje je stvar, ki se mora zaslužiti, vsiliti se pa ne da. Čudimo se, da g. dr. Vošnjak ni zabavljaj občenemu zboru tisk. društva v Mariboru, ki je tudi g. dru. Costi z navdušenjem soglasno zaupnico izrekel! Svet ravno več ve, kakor je dru. Vošnjaku in nekterim njegovih privržencev drago.

V opravljeni svet so bili namesto peterih gospodov, ki so kot e. k. uradniki izstopiti bili primorani, in namesto Konšeka, ki je sam izstopiti moral, naslednji gospodje izvoljeni: Dr. Kar Bleiweis, primar dež. bolnišnice v Ljubljani, Fr. Mikuš, župnik v Brežicah, Mih. Pakič, trgovec, Fr. Solmajer, družbe kmet. odbornik, Fr. Sovan, ml., trgovec — vsi s 1981 glasovi; Iv. Vilhar, posestnik v Ljubljani z 2303 glasovi. — Namestniki: A. Jeglič, dež. ročunovodja v Gorici, Jož. Kušar, posest. in trgovec v Ljublj., M. Staré, posest. v Mengšu — vsi z več kot 2000 glasovi.

Predglednika računov: A. Kremžar, oskrbnik dež. bolnišnice, in Fr. Ravnikar, dež. blagajnik, oba z več kot 1800 glasovi. Njuna

namestnika: Fr. Potočnik, c. k. stavbeni svètnik in Hugo Turk, trgovec. — Druge glasove (od nekaj nad 300 do nad 200) so dobili gg. Mat. Žvanut, Fr. Rapoc, Pet. Graseli, dr. Moše in dr. Pavlič. Za g. Iv. Vilharja je tudi ta stranka glasovala.

Med škrutinovanjem, ki je blizo 2 uri trpelo, staval je g. dr. Kar. Bleiweis resolucijo, ki je bila z ogromno večino glasov sprejeta, da bi v prihodnje večina opravičnih svetovalcev banke jemala se iz ljubljanskih delničarjev, ker je banki na korist, da se opravični svèt večkrat skliče ter imajo svetovalci prilike natanko podučiti se o stanju posla, kar je le (?) v Ljubljani stanujočim mogoče. — Preč. g. kanonik Urh iz Ljubljane vpraša, zakaj da ni opravični svèt poprave §. 36. občenemu zboru predložil. Ta § namreč določuje v njenim svetovalcem, kadar morajo v Ljubljano k sejам, od milje 1 gld. popotnine in znamko nazočnosti v vrednosti 10 gld., kar je blizo tudi pri vseh drugih bankah. — G. podpredsednik odvrča, da se je res v naglosti, s katero se je občni zbor mesec poprej v opravičnem svètu moral določiti, na to pozabilo, da bo pa prihodnjemu občenemu zboru stvar se predložila. — Vrednik „Gospodarja“ je še pristavil, da se je o tem že pred poldne v opravičnem svètu pogovarjalo ter soglasna želja izrekla, da se v tej kakor v vseh drugih rečeh prav varčno ravna, da se je pa sklepanje odložilo na prihodnjo sejo opr. svèta, v kateri bodo nazoči tudi novi opravični svetovalci. — Tako se je v lepem redu vse vršilo in upamo, da bode banka do prihodnjega občenega zbora na leta dni mirno in vspešno delovati zamogla. Na večer je bila po prizadevanju nekterih gospodov bankinih uradnikov prav ljuba veselica v čitalnični gostilnici, ter so posebno čitalnični pevci občo veselost po izvrstnem petju vzbujali.

O govedarstvu.

(Poduk v ljutomerski kmetijski šoli.)

Tele, še le zagledavši beli dan, ima v gobci in žrelu veliko žlema. Da se ne vleče teletu po črevah, daj mu v prah stolčene soli noževo šilino (špico) na jezik, da mu sol žlem razpusti in ga izbrusi.

Mnogokrat pogine temu ali ovemu gospodarju lepo tele, ker se je zapeklo v njem govno (blato), ali pa zato, ker je začelo liti od njega. Preprosti narod pa dolži zarad take nesreče čarovnice (copernice) in čim starejše so ženice, tim pred so krive! A, dragi kmetovalec! vse to so ukoreninjene stare bedarije med narodom že od nekedaj, katere morejo odpraviti le dobre narodne šole.

Tele, ki se je povrglo, ima po črevah smolasto reč. Zato pa je mila natora že preskrbela tudi tem mladičem take hrane, katera ima ravno zadosti solne kisline v sebi, da v pravej meri

pospešuje iztrebljevanje omenjenega govna. In ta hrana je — prvo mleko, ki že po svoji rujavi barvi kaže, da je v njem ona želodčeva kislina. Ako bi torej tele ne dobilo tega prvega mleka, bi se ne mogel lahko izločevati smolnati žlem iz njega. Ker se žlem jako črev drži, je večkrat prav to krivo, da se blato v teletu zapre. Resno je, da imamo recept tudi zoper to bolezen; toda tele, ki je še jako občutljivo, se težko ozdravi z umetnimi zdravili. Gospodarji! najboljši recept bode to, da zapodite dekle iz hleva, ako je prišla teletu krast one najboljše narurne hrane. Bôsa je, kar pravijo, da se prvo mleko v teletu sesede ali vsiri (!), ampak le ženskam ugaja sir, ki ga napravljajo iz tega mleka teletu na krivico!

Zizna teleta nadleguje tudi hitrica — lije od njih. Proti hitrici telečji imaš ta-le recept: Zmešaj 5 do 10 granov opija, $\frac{1}{2}$ do 1 lota krede in vse to z enim jajčnim rumenjacom. Ako vsega tega nemaš, dajaj teletu surova jajca z lupino vred. Ti dve zdravili ste za še sesajoča teleta. Za odstavljance pa je to-le: $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ lota rabarbarovih korenin, $\frac{1}{2}$ lota cimeta in 2 lota krede. Vse to zmešaj s tremi rumenjaki jajčnimi in dajaj teletu 3krat na dan vselej 3. del od tretjinke vsega tega. Ako pa tega nemaš, velja tudi juha prežgane moke. Glej, vsega tega ti ne bode treba, ako pustiš teletu natorno pravico. Mleko pa le tačas vzemi in ga tudi moraš vzeti teletu, ko ni moglo vsega pozizati, sicer bi kravi začelo vime otekati, in tako zaostalo gnjilo mleko bi gotovo škodovalo tudi teletu. Naj ti bode mar, dragi gospodar! da se prepričaš, je li dekla do čistega in o pravem času pomolzla kravo! Oteklo vime ozdravlja se po tem-le receptu: Razpusti 1 lot svinčenega sladkorja (cukra) v bokalu kamilčnega čaja, s to mlačno tekočino umivaj vime. Ako pa je vime trdo, naredi si to-le mazilo: Skuhaj v 12 lotih deževnice 4 lote mijla (žajfe), in ko je to še toplo, deni noter 1 lot pepelike (potašeljna) in 2 lota trpentinovega olja, pa vse zmešaj.

Dopisi.

Od sv. Jurja ra Šavnici. Kat. polit. društvo naše je 22. maja prav sijajni zbor imelo. Vdeležilo se ga je vkljub slabemu vremenu prav mnogo vrlih rodoljubov. Zbor je pričel predsednik z prav jedrnim govorom o važnosti zborovanja v sedajnem času. Za njim govoril je g. J. L., nadučitelj v Ljutomeru, o novi meri in vagi tako razumljivo in praktično, da ga je bilo poslušati veselje. Gosp. B. P. učitelj v Ljutomeru, je govoril o živinoreji in pokazal, katero pleme bi bilo posebno priporočati za naš kraj in kako ravnati, da se vpelje. Pristrčna hvala blagima gospodoma za podučilne besede! Naj bi še večkrat v naše društvo prišla in nam pomagala pridne naše rojake, ki so bistrega uma in blagega srca, podučevati v raznih rečeh, ktere tudi kmet vedeti mora. Konečno še nektere be-

sede o ljubezni do domovine spregovori J. K. posestnik na Jamni. Beseda mu je tekla tako gladko, kakor izurjenemu govorniku; zložil si jo je tako logično, da smo ga le občudovali. — Počastili so nas bili tudi č. g. novi dekan J. S., ki so bili z velikim veseljem pozdravljeni.

Pristavek vredništva. Poročila, kako da nekteri nespametno proti društvu rovajo, nismo ponatisnoli, ker je preobširno. Bodi vam v tolažbo to, da imajo katoliško-polit. društva iste sovražnike, kakor kat. cerkev sama. V zaupanju na Božjo pomoč delajmo mirno in previdno naprej.

Od sv. Janža na Dravskem polju. Od mnogo krajev se slišijo vsakoterni ropi, tepeži, tatinstva itd., vendar mislim, da tako zrelih in predrznih potepinov ni tako lahko najti, kakor pri nas, med katerimi so oni iz prepoljske srenje v prvi vrsti, kar sledeča prigodba kaže.

18. maja se pripeljem po cesti s Ptuja, ter srečam blizo vesi popotnika z vozom, ki prodavata smokve, rožiče itd. Eden je peljal konjiča, drugi ves krvav je šel zadi brez klobuka med dvema ženskama, ki ste roke vile in se plašno nazaj ogledavale. Ko se bliže oštarije tik velike ceste pripeljem, zagledam štiri fantaline gori omenjene srenje, ki so bili žganjice pijani in v prahu pokotani. Ko mene zagledajo, se mi hitro postavijo nasproti, kakor se mi je zdelo, za boj.

Mene je začelo skrbeti za ženo in dvoje malih otrok, katere sem od zdravnika iz Ptuja peljal. Ko pridem do njih, me srdito gledajo, ali vendar se nobeden ne gane; gotovo so si mislili, da mi utegnejo veščani na pomoč priti. Pozneje sem zvedel, da so ti štirje divjaki gori omenjenemu barantaču, ko je blizo oštarije prišel, fajfo iz ust strgali, in ker jo je nazaj imeti hotel, mu še klobuk raztrgali in povrh mu še po glavi za popotnico dali. — Ta surovost prekosi vse druge, o katerih nam „Sl. Gospodar“ poroča, ker so malo-pridneži o belem dnevu na veliki cesti tujega človeka, kateri jim še nikdar ni žalega storil, tako tolovajsko napadli! Ali jih je sodniji priporočil, ne vem, ker jih menda ne pozna; ravno veliko bi mu pa tudi ne hasnilo.

Tudi jaz pritrdim nasvetu F. B., obč. predstojnika pri Ločah v št. 19. „Gosp.“, da vložimo peticijo do vlade zavolj take vrste ljudi, in ako nič ne pomaga, bomo prisiljeni silo s silo odvrčevati. — F. L. posestnik v Staršah.

Iz Vozenice, 27. maja. Pretekli petek 23. maja po noči je velik požar vse imetje nekega tukajšnjega kmeta uničil in upepelil. Vzrok požara se ne zna. Nesreča je še posebno zarad tega obžalovanja vredna, ker je tudi otrok, ki je služil pri hiši za pastirja, zgorel; dekla, ki ga je hotela rešiti iz plamena, se je sama hudo opekla. Zgorelo je nekaj živine (ovec in svinj), pa tudi nekoliko denarja, ki si ga je kmet za vsakdanjo rabo

prihranil. K sreči vendar je imel revež svojo hišico zavarovano, sicer bi moral zdaj prijeti za be-raško palico. — Kmetje! tolikrat se je že pri kat. pol. društvu govorilo, da bi si vendar zavarovali svoje hiše; ustanovilo se je ravno tukaj nalašč opravništvo „Slovenije“, vendar malokdo se oglasi, vsak marveč čaka nesreče, dokler ga že zadene. Spoznajte, da vam le dobro hočemo; vi se pa nas izogibate, da se nebi nemškutarjem zamerili, ki vam v taki sili itak nič ne pomagajo. Dokler še hiše stojé, jih zavarujte, pogorelih si ne morete!

Na murskem polju. 1. jun. Včeraj so volili veliki posestniki gornjeradgonskega okraja v okr. zastop. Propala je za nekatere glasove narodna stranka. Zastopali bodo Slovence v važnih denarstvenih zadevah zopet Nemci Radgončani in nekteri tukajšnji nemčurji. Kdo je tega kriv? Odgovor: Duše nemarne, duše revice, ktere nad slabimi časi in postavami vedno tožijo, a roko potisnejo v žep, kjer bi se moralo delovati. Celó lahko bi bila zmaga naša, ako bi se je udeležili oni, na ktere smo se trdno zanašali. Kdo je še več kriv? Dva možiča, ktera slovenske zemlje kruh jesta, pa sta vrgla pošten narodni značaj v blato, in se hlinita okoli naših sovražnikov. Prvi je nekdanj „pohlevni“ šentpeterski školnik Simonič, o katerem ne zinemo nič več, nego da je najhujši nemškutar med učitelji na Slovenskem, in da že težko čaka na „krvavo“ zasluženi penzijo. Drugi je — negovski Špirk! Ohó oče Špirk, ste že zvohal, da je vaše „glorije“ med kmeti konec, in da ne bi nikdar več od teh izvoljeni bili? Zavolj tega ste šli ponižno koledovat k radgonskim mestjanom, naj vas povzdignejo v čast „bezirksvertretarja?“ Zavolj tega ste si priberačili, gospodu Simoniču enako, od starih babie neki „volmoht“, in ste volili v zastop slovenskega okraja same Nemce in pa — samega sebe! S tem ste tudi slepcem oči odprli, ki so dosihmal imeli nekaj zaupanja do vas. Ostanite želar ali dohtar brez klobuka, ali kar si bodi, a mi rečemo: v imenu prebivalcev tega okraja ne genite jezika več! Stopili ste v službo Nemcev — z Bogom! Upamo pak, da bodo prihodnjo saboto kmetje volili poštene slovenske može!

Slavno vredništvo!

Prosim, da sledeče vrste sprejmete v svoj cenjeni list:

Iz poročila o volilnem shodu v Celji v „Sl. Gosp.“ št. 22. bi utegnil kdo sklepati, da se strinjам z resolucijami, ki so se tamkaj sprejele. Šel sem v Celje mislé, da se bodo shoda udeležile obe narodne stranke, kar se v moje začudenje ni zgodilo. Menil sem vendar, da bode mogoče mirno razpravljanje in sem toraj tudi mislil govoriti; ker sem se pa po govoru g. dr. Zarnika o nasprotnem prepričal, sem z bor za-

pustil poprej, ko se je o kateri koli stvari glasovalo ali sklepalo.

S posebnim spoštovanjem

Dr. J. Ev. Lipold.

V Šmartnem 1. junija 1873.

Za poduk in kratek čas.

Pod Radvanjskoj lipoj.

V Radvanji, nekdanj slovenski vesi slabe ure hodá od Maribora, pod severnim znožjem Pohorja, blizo belega dvora, v katerem stanuje, kadar je doma, prijatelj Slovencev, Frice Brandstätter, tam stoji stara košata lipa, ki ima zgodovinskega imena slavo, ker je pod njenimi vejami že premnogo sladkega vina se iztočilo, marsikteri lovski in drugi „šmavs“ se vršil, marsikteri Mariborčan se ga dobro našajfal, da je nazaj gredé domú sam seboj se kregal in vsak kamen na stezi našel in premaknil. — Nove slave si je pa pridobila Radvanjska lipa v saboto 24. majnika, prav tisti den, ko so monarhisti v Parizu odpravili predsednika republike, Dolfija Thiers-a, — ker se je pod njoj — namreč pod lipoj, a ne pod republikoj — slavil pričetek nove Radvanjske šole. Gledal je tudi in vse na tanko slišal, čeravno ni bil povabljen, poročevalec, ki hoče slovesnost ob kratkem popisati, da se postavi tudi v „Gosp.“ dostojin spominek Radvanjski lipi in šoli, ter se ne godi kakor sè Slomšekovim spominkom, ki v zmedeni registraturi marib. čitalnice pokopan leži.

Pri slovesnem cerkvenem opravilu v vendnavski škofovski kapeli so gg. učitelji lepo ubrano — nemški peli. Pri povzdigovanji so nazoči učitelji učencem kimali, da naj pokleknó, učitelji sami pa tega niso storili, kar je pač čuden „Anschauungs-Unterricht“. Kmetski otročiči so si menda mislili: Poklekovati in Boga ponižno moliti, je le za nas kmetske betice, ne pa za gospode! Po opravilu gre množica pod lipo. Oddehni se malo dragi bralee, da ti sape ne zmanjka! Pod lipo se je govorilo dolgo in mnogo, slabo in dobro, kakor je že navada in sad „poerbanega“ greha. Prvi je govoril g. Dominkuš, učitelj, ali prav za prav profesor na marib. pripravnici, nemško se ve da, kar je itak stara lipa že zdavno slišati navajena. Beseda ravno ni bila slabo sestavljena, ko ne bi bila tako grozno naduta, kar so mu nedavno tudi učitelji v Ptujú očitali. Med govor je bil vpletel nekoliko slovenskih besed — drobtinice za slovenske Lazarje od nemškega bogatina. Ko bi bil med govorom rajši rekel „Bog“ kakor pa „višji duh“, bi ga vsaj otroci in starši bili razumeli. —

Drugi govornik bil je Fricetov prijatelj g. Wretzel, ki se je kot šolski oča zahvélil vsem, ki so šolo ustanoviti pomagali. Da je tudi on nemški govoril, se ume samo ob sebi, kajti tudi njega je nemškutarska šolska omika mladih let dotle spravila,

da mile in lepe materinščine ne ume, kar ga pa ne zmodri, da bi kot šolski oča si prizadeval, da se šolska mladež bolj primerno vzreja. — Novi radvanjski učitelj, g. Jager, nadučitelj magdalenski, g. C., sta mirno in lepo nekatere besedice spregovorila. Naposled so še g. župnik magdalenski nekaj povedali. — Hudega se nič zgodilo ni, le da so vsi govorniki pod slovensko lipo, pod slovenskim Pohorjem, v slovenski vesi radvanjski, med slovenskimi stariši in otroci nemško govorili! To je merilo, kakošna da bode nova šola.

Potem so jedli in pili in se smejali. — Šola v Radvanji bila bi že dobra, ko bi bila za Slovence pametno in pedagogično uravnana, slovenska šola, in za nas, zadolžene Radvanjčane, ne tako draga. — Tako pa boš, lipa draga, gledala, kako da se ob stroških iz slovenskih rok in žuljev, od slovenskih staršev, mladež slovenska ponemčuje ter vzreja polutansk rod, najboljši material za tiste, ki hočejo meje veliki Nemčiji onkraj Krasa na obalih jadranskega morja zasaditi. Pa kaj zato? Vsaj je zdaj šola svobodna in še učitelji po vrhu!

Charivari, beri: šarivári ali pa po slovenski: čiri-čari.

Česar so vse Jezuiti krivi! „Marbg. Zeitg.“, torej list nemške inteligencije, piše: „Mac-Mahonova, fanatično tercijska žena hlače nosi. Kakošna prememba po naredbi Jezuitov!“ da je namreč Mac-Mahon predsednik ljudovlade postal. Al so mar tudi Jezuiti krivi, da so liberalci tako čudno bedasti?

Kako razni ljudje o eni in isti stvari različno sodijo! Kadar v pozni spomladi sneg zapade ali mraz nastopi, žalujemo navadni ljudje ter smo si v skrbi, kaj bo? Vse drugače mestni postopač, kteremu ni treba zemlje obdelovati in davkov plačevati, pa vendar svoj gotov in dober zaslužek ima. Eden takih je načéčkal te dni sledeče vrste v „Tagesp.“: „V Ljubljani je začelo včeraj (31. maja) ob štirih popoldne snežiti. Gorkomer je kazal samo 7 stopinj gorkote. Malo tolažbe za izlete.“

„Političen katekizem!“

S polnim prepričanjem rečemo, da kar je verski katekizem katoličanu, je ta „politični katekizem“ vsakemu državljanu, ki hoče kaj več biti kakor metla v rokah sebičnih kričačev in ljudskih goljufov. Na 48 stranéh prav umevno pisane, zlata vredne knjizice najdeš natančni poduk o državi in njeni ustavi od začetka (oktoberska diploma) noter do nove aprilske ustave z direktnimi volitvami; dalje poduk o občini ali srenji, o volitvi v obč. zastop; o županiji ali veliki občini po izgledu hrvatsko-ogerskih (prav za prav staro-slovenskih) županij ali komitatov, ki

bi lahko opravljale vse, kar zdaj c. k. okrajni uradi z brezštevilnimi uradniki oskrbljujejo. Ko bi se to izpeljalo, smo rešeni vseh težav, ki jih zdaj na cente imamo. — Knjižica razlaga tudi vse deželne razmere, volitve v dež. zbor; dokazuje sploh spoznano resnico: da deželnih odborov, ki vendar toliko denarja deželo stanejo, — čisto nič treba ni; — podaje natančni poduk o pravni federalistični stranki, kar utegne marsikomu, če to bere, oči odpreti, da vsak pameten državljani k tej stranki spadati mora. Slednjic govori o bukvah in časnikih, o živi potrebi kat. pol. društev, o volitvah in volilnih pripravah. Dodaje pregled volilnih okrajev, volilnih krajev in števila poslancev v vseh slovenskih pokrajinah.

Nemška knjižica: „Wegweiser für Wähler“ je nekoliko krajša (40 strani) in obravnava iste stvari v smislu pravne federalistične stranke.

Slovenska knjižica stane 12, nemška pa 10 kr. in obe se naročate pri g. B. C. Rossbacherju, trgovcu v Celovcu.

Živo priporočamo in naravnoč prosimo, da kolikor le mogoče vsak dušni pastir za svojo faro, če mogoče vsaka srenja za se nekoliko iztisov ene ali druge knjižice naroči. — Slavni odbor kat. pol. društva v Celovcu, ki je knjižici založil, daje po razmeri naročenih iztisov še za navrhek nekaj brezplačnih. Toraj le hitro sezite po izvrstnih knjižicah in berite jih vkupno po nedeljah in praznikih pod senco košatih dreves, po društvih in kder koli se zbirate pošteni slovenski možaki — in vspeh bode dober za vas, kakor za deželo in državo!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kakor se čuje, bodo volitve v drž. zbor blizu sredi oktobra, ter se brz drž. zbor skliče; deželni zbori se pa skličejo pozneje. — Se ve da, ker se z njimi odslej ne bo več mudilo, ko nimajo več pravice poslancev voliti v drž. zbor. — Po Českem in posebno na Dunaju se hudo grizejo „stari“ in „mladi“ ustavaki, kar pa nema druga v sebi, kakor le to, da bi „mladi“ radi oblast in lepe službe z lepimi plačili v roke dobili in potem bolj naglo kakor „stari“, ki so zdaj na kormilu, delali ter strahovali kat. cerkev kakor njih duševni bratje zunaj v rajhu. —

Potrjena je postava, ki dovoljuje novih železnic, med katerimi ste dve za Štajarsko, namreč: iz Knittelfelda skoz spodnji Dravberg, Konjice in Rogatec do deželne meje, in druga črta iz Beča proti Radgoni, in odtod na levi strani do štajar. meje proti Ogerskemu, na desni strani pa proti Mariboru. — Potrjeni so tudi sklepi delegacij zastran skupnih stroškov za l. 1874, katerih je 93 milijonov in 49.377. gld.; na takrajlitavske dežele

spada 63,831.873 gld., na Ogersko pa 29,217.504 gld. Ogrom pa slaba prede, ker imajo že za tekoče leto primanjkuje za 31 milijonov gold.

Na Dunaju je zdaj belgijski kralj, črnogorski knjez s kneginjo, kterima se skazuje vsa čast, kakor drugim vladarjem, kar je prav in utegne dobrih nasledkov imeti, ker nam zares ni pogrešati dobrih prijateljev na jugu.

Prišel je binkoštni pondeljek tudi ruski cesar z naslednikom cesarjevičem Aleksandrom in z velikim knjezom Vladimirjem. Pripravljene so velike svečanosti in velikansk manever ruskemu stricu na čast. — Manj vedro in veselo je pa politiško obnebj. List „Vtld.“ poroča kakor pravi, iz zanesljivega vira, da sta se v prvi polovici meseca maja Bismark in Gorčakov v Petrogradu pogajala zastran delitve avstrijske države, da se pa o Českem nista mogla pogoditi. Rusija ne pusti Českega, kder so Slovani v večini, nemškemu cesarstvu pridružiti, Prusi pa nočejo tega kraljestva izpustiti, kajti je Česko ključ do vse Avstrije noter do jadranskega morja. — Da je res to velikonemški načrt, kterega bi radi prej ko mogoče izpeljali, o tem ni dvomiti. Iz tega pa naj Slovenci sklepajo, kaj da počenjajo naši nemškutarji, ki podpirajo pri volitvah tiste ljudi, ki tako pridno Prusakom pot pripravljajo v Avstrijo! Kdor podpira nemčurje in liberalce, ta podkopava Avstrijo, občno domovino našo. Zapomnite si to dobro!

V Pragi na Českem se je vršil od 29. maja počenši diecezanski cerkveni zbor, kar je res živa potreba dan denešnji, ko vse cerkveno življenje medli in si posamesni duhovniki pomagati ne morejo. Morebiti bo enkrat kaj takega tudi v solnograškej nadškofiji, kamor spadamo tudi mi Lavantinci.

Vlada je na Českem ustavila vsako dovoljenje hranilnic, upnih društev in založnic, češ, da je — na Dunaju toliko sleparij prišlo na dan! Po naših mislih je pa prav zdravnik tisti, ki izdere bolni zob, zdravega pa pusti v čeljusti. Te društva so zdrave in ne sleparske, toraj ljudstvu koristne, čemu jih tedaj dušiti?

V Slatini na Slavnskemu je prišlo v zadevi zemljišnega uravnanja z grajšino knjeza Schaumburga do tepeža med kmeti in žandarji, ter so 4 kmeti usmrteni, 3 pa ranjeni. — Pri obnovljenji mestnega zastopa varaždinskega, ki se je vendar enkrat razpisalo, kar bi se bilo v 12 letih sem že 3krat poprej goditi moralo, so narodnjaki dozdej sijajno zmagali, kar je tem bolj pomenljivo, ker je Varaždin doslej na slabem glasu bil, da je skoz in skoz magjaronsko mesto. — Tudi iz Pešta se čuje veseli glas, da pogajanje kraljevske deputacije Hrvatom prav ugodno napreduje. Pejačević utegne minister postati.

Vnenje države. Nemški preč. škofi so zdaj, ko so kat. cerkvi sovražne postave 25. maja po-

trjene, vložili pri vladi vkupno spomenico, v kateri odločno, kakor se spodobi naslednikom apostolov, izpovedajo: „Kat. cerkev ne more pripoznati načela paganske države, da izvira edino le iz državne postave vsaka pravica, da bi toraj tudi kat. cerkev le toliko pravice uživati smela, kolikor jej država t. j. državni poslanci dati hoté. Če bi to veljalo, se utaji božanstvo Kristusa, božanstvo njegovega nauka in njegove ustanove, se podvrže krščanstvo človeški samovolji . . .“ Kaj porečejo k temu naši slovenski liberalci, ki so tudi prijatelji onih načel, ki so na Pruskem cerkveni boj vnele in ga bodo še hujše pri nas, ako zadobijo ustavaki večino?

Francosko. Vse, karkoli spoštuje in ljubi red in poštenost, je veselo, da je Mac-Mahon krmilo države v roke vzel. Žalostni so le radikali, ki se solzé in tožijo, češ, da je s „Thiersom morebiti za dalj časa pokopana republikanska ideja v Evropi“. Oh ideja — mesarske vlade! Novi predsednik je poslal narodni skupščini svoje poročilo, v katerem med drugim poudarja, da bo de nja vlada odločno konservativna, kar je toliko bolj potrebno, ker spodjedajo prekucneži državi vse čvrste podlage, na ktere se opirati mora, ake hoče obstati. V ta namen treba postaviti takih vladnih organov, ki v resnici spoštujejo postavo in — sami sebe“. — Nekoliko ru-dečkarskih prefektov je vlada odstranila, drugi so rajši sami kopita pobrali. Najboljše mērilo za dobroto vladne premembe pa je, da vlada mir po deželi in da kurzi naraščajo.

Na Italijanskem je državni zbor prav po kitajsko sklenil z večino glasov razupito postavo, da se vsi samostani — razen onih, v katerih redovniški generali stanujejo — vničijo. Prebivati smejo ubogi redovniki in redovnice le tako dolgo še v svojih hišah, dokler vlada hiš ne pograbi in prodá, lastnikom pa nekaj goldinarjev za prevžitek tje vrže, če namreč hoče, kajti je oropani menihi siliti ne morejo. To je svoboda po liberalnem kopitu!

Ruska cesarica prišla je z dvema kneginjama v Rim ter brž prosila dovoljenja, papežu se predstaviti, kar se je zgodilo.

Razne stvari.

(Zmaga.) Iz Ljutomera se nam poroča, da so pri volitvi v okrajni zastop zmagali Slovenci narodnjaki s 14 proti 11 glasom. Vidi se iz tega, da so nemčurski tržani vse žile bili napeli, da dobé večino. Toliko slavnejša zmaga za kmet-ske velike posestnike.

(Birmanci.) Binkoštno nedeljo je bilo v Mariboru iz mestne in predmestnih kakor tudi iz bližnjih duhovnij birmanij 365 otrok, 161 fantov in 204 deklet.

(Zopet eden žganjepivec manj!) Iz Lembaha

se nam piše: Na Bistrici blizo Lembaha se je binkoštni pondeljek predpoldne zastarani žganjepivec in kotni писаč iz Ruške fare, Ig. Horner, v neki krčmi žganja napil in pri mizi zaspal, ter se ni več prebudil. Pokojnik, še le 44 let star, je zapustil ubogo udovo in več nedoraslih otrok, katerim je vse premoženje zapravlil. Ker je vino letos drago, so se sploh ljudje silno žganja poprijeli. Gorjé, če se ta kuga pri nas udomači!

(Vse zgube na dunajski borzi) šteje se blizo tisoč in 200 milijonov!

(„Male apologetike“) je še 100 odtisov dobiti pri č. g. pisatelju, dru. Gregorecu v Mariboru. Knjižica velja brez poštnine 40 kr., s poštnino vred 50 kr.

(Še drugo knjižico) č. gg. duhovnikom posebno priporočamo, namreč nemško od preč. škofa Kettelerja pisano: „Die preuss. Gesetzentwürfe über die Stellung der Kirche zum Staat“. Tu najdeš ključ do skrivnosti, za kaj prav za prav liberalno filisterstvo po vseh deželah najbolj proti kat. cerkvi buta. Ko bi naši posvetnjaki to knjižico čitali, bi morebiti boj med narodno in pravno stranko mahoma se končal.

Listnica vredništva. Neimenovanemu kmetovalcu v Ljutomeru, kateri pa brž ko ne gospósko sukajo nosi: Vi, ki „čitate vse slovenske časnike“, se gotovo še spominjate, da vrednika „Slov. Učitelja“ in „Uč. Tovariša“ nista na tihem za pečjo se pogajala. — Boj za važne, vso Evropo stresajoče načela je vse kaj druga kakor pa n. pr. zmedeni račun, ki ga šolar na tabli napravi, učitelj pa brez daljega besedovanja kar z gobo izbríše.

G. dopisniku x+y+z iz Malonedeljske občine: Vaš zagovor pride prihodnjé, ker zdaj kakor vidite, zanj prostora ni bilo. — Tudi druge dopise, ki so nam došli, morali smo za prihodnjé odložiti.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	80	6	50	7	—	—	—
Rži	4	—	3	90	4	20	3	80
Ječmena	3	70	3	40	4	—	3	—
Ovsa	2	—	2	25	2	60	—	—
Turšice (koruze) vagan	4	20	3	90	4	—	3	85
Ajde	3	50	3	60	4	—	3	80
Proza	3	50	3	80	4	—	4	40
Krompirja	1	90	1	70	2	—	1	50
Sena cent	1	50	2	—	1	20	—	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	70	—	80	1	40
„ za steljo	—	90	1	15	—	60	1	—
Govedine funt	—	29	—	32	—	32	—	24
Teletine	—	29	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	31	—	32	—	40	—	30
Šlanine	—	35	—	38	—	38	—	36

Loterijne številke:

V Gradcu 31. maja 1873: 35 25 83 28 47.

Prihodnje srečkanje: 14. junija.

Podobar in pozlatar

Tomaz Kotnik v Mariboru, išče učenca, ki zna slovenski in nemški brati in pisati. 2—3